

De acht eenzijdige persoonlijkheidskenmerken en de negende, het innerlijke evenwicht (kort)

Als de persoon, de menselijke geest breng je je geestelijke vermogens en daarmee je persoonlijkheid tot ontwikkeling tijdens lessen, die we de aardse levens noemen. Tijdens ieder aards bestaan dat je mee-maakt, breng je een bepaald onderdeel van je persoonlijkheid tot ontwikkeling, namelijk in het bijzonder één van je vermogens en één van de instellingswijzen. Je kunt immers maar op één ding tegelijk je aandacht richten en één ding tegelijk goed doen.

Dat heeft tot gevolg dat je iedere keer op aarde wordt geboren met een persoonlijkheidsaanleg, die wordt gekenmerkt door een bepaalde nadruk op één van de vermogens en instellingen, waardoor je persoonlijkheid aanvankelijk wordt gekenmerkt door een zekere eenzijdigheid. Door de ervaringen die je tijdens je aardse bestaan opdoet, wordt je min of meer gedwongen steeds dát vermogen met nadruk te gebruiken voor het verwerken van je ervaringen, waardoor je je daar steeds beter bewust van wordt en dat ook beter leert beheersen.

Hieronder worden deze eenzijdigheden kort behandeld. Hoe ziet de persoonlijkheid er uit als die wordt gekenmerkt door een van deze eenzijdigheden? De nummering ervan komt overeen met de getallenleer van Pythagoras, waarmee de filosoof Jamblichus overeenkomende persoonlijkheidskenmerken verbond.

1 Het ingekeerde willen. Het willen is de ondernemingszin. Door eenzijdige ontwikkeling van het willen en de ingekeerde instelling wordt de geestelijke werkzaamheid gericht op invloed uit willen oefenen door te schrijven en te handelen vanuit de eigen gedachten- en gevoelswereld (de leraar, de wereldverbeteraar).

De kenmerkende persoonlijkheidstrek is het streven naar onafhankelijkheid en zelfstandigheid, om in de buitenwereld zoveel mogelijk eigen inzichten en gevoelsoordelen te kunnen verspreiden, en daarmee anderen te leiden en de weg te wijzen. Er is een streven naar een voortgaande volmaking, waardoor deze persoon door zelfbeoordeling vaak ontevreden is over zichzelf.

Het denken en voelen kunnen ontwikkeld zijn, maar staan grotendeels in dienst van de ingekeerde wilskracht. De tegendelen daarvan, het waarnemen en de uitgekeerde instelling zijn in deze persoonlijkheid het minst ontwikkeld, waardoor een andere kenmerkende trek het ontbreken van de zin voor de werkelijkheid is. Daardoor kan het voorkomen dat niet wordt gezien, dat de niet aflatende inspanningen om de omgeving op een hoger zedelijk peil te brengen een averechts gevolg kunnen hebben, door gebrek aan aandacht voor de persoonlijke zelfstandigheid en soms beperkte mogelijkheden van anderen.

2 Het uitgekeerde voelen. Het gevoelsvermogen is de zin voor liefde en goedheid. Door eenzijdige ontwikkeling van het voelen en de uitgekeerde instelling wordt de werkzaamheid van het voelen gericht op anderen in de wijde omgeving (de verpleegkundige, de verzorger).

De kenmerkende persoonlijkheidstrek is, dat de gevoelens worden geuit in de vorm van gevoelsoordelen, dat er wordt gestreefd naar aanpassing en overeenstemming, naar dienstbaarheid en samenwerking met anderen; en dat het handelen is gericht op verzorgen en aanmoedigen.

Het waarnemen en willen kunnen ontwikkeld zijn, maar worden grotendeels door het uitgekeerde voelen bepaald. De tegendelen, het denken en de ingekeerde instelling zijn in deze persoonlijkheid het minst ontwikkeld, waardoor een andere kenmerkende trek een zekere beïnvloedbaarheid is, doordat de zekerheid van het denken ontbreekt, wat innerlijke onzekerheid en gebrek aan vertrouwen kan veroorzaken.

3 Het uitgekeerde denken. Het denkvermogen is de zin voor waarheid en juistheid. Door eenzijdige ontwikkeling van het denken en de uitgekeerde instelling wordt de werkzaamheid gericht op het overdenken van onderwerpen, die zich in de buitenwereld bevinden (de vader, de gezagsdrager, de wetgever).

De kenmerkende persoonlijkheidstrek is verbeeldingskracht en spraakzaamheid, waarbij de voortbrengselen van het denken, de gedachten, op strijdbare wijze worden geuit in de vorm van verstandelijke oordelen, overtuigingen en meningen; en in de vorm van daarmee samenhangende, op verwerkelijking van gedachten en op besturen gerichte handelingen. Wordt er naar kennis gestreefd, dan naar verbreiding ervan. Het waarnemen en willen kunnen ontwikkeld zijn, maar worden grotendeels door het uitgekeerde denken bepaald. De tegendelen, het voelen en de ingekeerde instelling zijn, in deze persoonlijkheid het minst

ontwikkeld, waardoor een andere kenmerkende trek een persoonlijke overgevoeligheid is, die wordt veroorzaakt door een verdrongen zelftwijfel.

4 Het ingekeerde waarnemen. Het waarnemingsvermogen is de zin voor werkelijkheid (echtheid) en schoonheid. Door eenzijdige ontwikkeling van het waarnemen en de ingekeerde instelling wordt de aandacht op de eigen binnenwereld gericht (de kunstenaar, de architect, de medewerker).

De kenmerkende persoonlijkheidstrekk is het streven aangename ervaringen, die weliswaar in de buitenwereld worden opgedaan, in stilte innerlijk te genieten. Dat heeft tot gevolg dat er wordt gestreefd naar rust en regelmaat, naar orde en netheid; en dat de schoonheid in de naaste omgeving wordt bevorderd door de aandacht en de toewijding eerst daar naar uit te laten gaan en die schoonheid vervolgens innerlijk te ervaren.

Het denken en voelen kunnen ontwikkeld zijn, maar staan in dienst van het ingekeerde waarnemen. De tegengelen, het willen en de uitgekeerde instelling zijn het minst ontwikkeld, waardoor een andere kenmerkende trek van deze persoonlijkheid dienstbaarheid kan zijn, door gebrek aan ondernemingslust en aanpassing aan behoeften en wilsbesluiten van anderen.

5 Het uitgekeerde waarnemen. Het waarnemingsvermogen is de zin voor werkelijkheid (echtheid) en schoonheid. Door eenzijdige ontwikkeling van het waarnemen en de uitgekeerde instelling wordt de aandacht daardoor vrijwel geheel op de buitenwereld gericht (de leraar, de levensgenieter, de kunstenaar).

De kenmerkende persoonlijkheidstrekk is aandacht te hebben voor alles wat er in de omgeving gebeurt door een zekere weetgierigheid en nieuwsgierigheid. Er bestaat de behoefte veel mensen te ontmoeten en te streven naar afwisseling in de omgeving om veel ervaringen op te doen; en daardoor van het leven te genieten in allerlei vormen, van zuiver zintuiglijk genot tot hoogstaand kunstzinnig genot. Er is niet alleen veel aandacht voor de omgeving, maar er bestaat ook de behoefte de aandacht van anderen op een bepaald onderwerp te richten en op zichzelf door een zekere overdrijving.

Het denken en voelen kunnen ontwikkeld zijn, maar staan in dienst van het uitgekeerde waarnemen. De tegengelen, het willen en de ingekeerde instelling zijn in deze persoonlijkheid het minst ontwikkeld, waardoor een andere kenmerkende trek een zekere onmatigheid en ongeduld is en afkeer van de eigen binnenwereld.

6 Het ingekeerde voelen. Het voelen is de zin voor liefde en goedheid. Door eenzijdige ontwikkeling van het voelen en de ingekeerde instelling wordt de werkzaamheid van het voelen gericht op zichzelf of op anderen in de naaste omgeving, met wie een persoonlijke band bestaat (de begeleider, de verzorger).

De kenmerkende persoonlijkheidstrekk is, dat gevoelens in de eigen binnenwereld worden beleefd in de vorm van een persoonlijke gemoedsgesteldheid, waardoor er behoefte is aan rust en veiligheid. Gevoelens worden alleen geuit binnen een vertrouwde, persoonlijke kring. Er is een grote persoonlijke betrokkenheid en daardoor een liefdevolle inzet voor de naaste omgeving, maar ook een neiging zich alles persoonlijk aan te trekken.

Het waarnemen en willen kunnen ontwikkeld zijn, maar worden grotendeels door het ingekeerde voelen bepaald. De tegengelen, het denken en de uitgekeerde instelling zijn het minst ontwikkeld, waardoor een andere trek van deze persoonlijkheid de afkeer is om zelfstandig eigen gedachten te vormen en die onder woorden te brengen. Doordat de zekerheid van het denken wordt gemist, kan zelftwijfel en angst ontstaan.

7 Het ingekeerde denken. Het denkvermogen is de zin voor waarheid en juistheid. Door eenzijdige ontwikkeling van het denken en de ingekeerde instelling wordt de geestelijke werkzaamheid gericht op het overdenken van onderwerpen, die zich in de binnenwereld bevinden (de wijsgeer, de zelfstandige werker).

De kenmerkende persoonlijkheidstrekk is, dat de voortbrengselen van het denken, de gedachten, in de eigen binnenwereld worden uitgebouwd tot een wijsgerig denkstelsel, dat slechts wordt geuit als anderen ernaar vragen. Er is rust nodig om goed na te kunnen denken en er wordt pas wat gezegd als alles grondig is overdacht, wat een bedachtzame zwijgzaamheid tot gevolg heeft. Er wordt gestreefd naar verdieping van het inzicht en naar zelfbespiegeling.

Het waarnemen en willen kunnen ontwikkeld zijn, maar worden grotendeels door het ingekeerde denken bepaald. De tegendelen, het voelen en de uitgekeerde instelling zijn in deze persoonlijkheid het minst ontwikkeld, waardoor er een afkeer bestaat van persoonlijke betrokkenheid en de houding naar de ander toe afstandelijk tot ongevoelig kan zijn.

8 Het uitgekeerde willen. Het willen is de ondernemingszin, de daadkracht. Door eenzijdige ontwikkeling van het willen en de uitgekeerde instelling wordt de geestelijke werkzaamheid gericht op handelend op willen treden in de buitenwereld (de vrije ondernemer, de sporter).

De kenmerkende persoonlijkheidstrekkende is het streven naar macht en zeggenschap om anderen in beweging te brengen en leiding te geven, en zodoende in de buitenwereld zoveel mogelijk zaken te ondernemen, plannen uit te voeren en een aandacht trekkende rol te spelen, en daarbij te wedijveren met anderen. Het denken en voelen kunnen ontwikkeld zijn, maar staan grotendeels in dienst van de uitgekeerde wil. De tegendelen, het waarnemen en de ingekeerde instelling zijn in deze persoonlijkheid het minst ontwikkeld, waardoor een andere kenmerkende trek het ontbreken van zelfbesef en van een innerlijk leven is.

9 Het innerlijke evenwicht (de alleskunner, de bemiddelaar)

a. In de onontwikkelde toestand kan de persoon met iedereen meedenken en meevoelen, daardoor moeilijk een eigen standpunt bepalen en lang twijfelen om een besluit te nemen; zich in alle anderen verplaatsen, daardoor met niemand ruzie maken, maar ook niemand de waarheid zeggen; anderen zonder vooroordelen of vooringenomenheid aanvaarden, ook als het vanwege hun gedrag beter zou zijn afstand te nemen; het iedereen naar de zin willen maken en voor alles openstaan, maar ook een meeloper zijn, zowel met het goede als het slechte; een allemansvriend zijn die met alle winden meewaait; weliswaar worden gekenmerkt door een innerlijke rust, maar door de onontwikkelde toestand toch nietszeggend zijn; zoveel mogelijkheden hebben dat geen keuze kan worden gemaakt en uiteindelijk niet een van de vele mogelijkheden wordt benut en daardoor mislukt.

b. In een meer ontwikkelde toestand is deze persoon een goede bemiddelaar en vreedstichter, doordat hij of zij zich in beide partijen kan verplaatsen en op hun waarde kan beoordelen; iemand die boven de partijen blijft staan doordat die niet meer tot een bepaalde eenzijdigheid kan terugkeren; iemand met een brede belangstelling; iemand die zich naar meerdere kanten ontwikkelt, veel zaken aanpakt en tot een goed einde brengt, en slechts voor weinig dingen afkeer voelt. Toch kan het ook in deze ontwikkelde toestand voorkomen dat het door de veelheid van mogelijkheden moeilijk is een keuze te maken, waardoor het lang kan duren voordat een persoon met een dergelijke persoonlijkheid een besluit neemt en uitvoert, en de persoonlijke ontwikkeling traag op gang komt.

c. De persoonlijkheid van de geheel tot ontwikkeling gekomen persoon wordt gekenmerkt door het evenwichtige en bewuste gebruik dat de geest van de vier vermogens en de beide instellingswijzen heeft leren maken. Niet één van de vermogens komt op eenzijdige wijze in de persoonlijkheid tot uiting. De geestelijke werkzaamheid en het daaruit voortkomende gedrag wordt daardoor gekenmerkt door:

- de zin voor schoonheid en echtheid van het waarnemen,
- het streven naar waarheid en inzicht van het denken,
- de liefde, goedheid en saamhorigheid van het voelen,
- en door de daadkracht en volharding van het willen;
- daarnaast door de gemeenschapszin die bij de uitgekeerde instelling hoort
- en de zelfbezonnenheid van de ingekeerde instelling;
- de ontwikkelde vermogens komen ingekeerd tot uitdrukking in het geweten: in zelfbeschouwing, redelijke en zedelijke zelfbeoordeling en zelfbeheersing;
- en uitgekeerd in de deugden: uit liefde aandacht, begrip en geduld hebben met medemensen.